

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 13. мај 2015. године

Предмет бр. 239/09

Радомир ПАНТОВИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 13. маја 2015. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ

Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменути жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 17. априла 2009. године и уписана је 30. априла 2009. године.
2. Дана 23. децембра 2009. године, Комисија је затражила од жалиоца да достави додатне информације.

3. Дана 6. јула 2011. године, Комисија је поново упутила жалиоцу захтев за додатне информације. Међутим, није добијен никакав одговор.
4. Дана 29. децембра 2011. године, жалба је прослеђена Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹, како би се добиле примедбе УНМИК-а на прихватљивост жалбе. Дана 20. фебруара 2012. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
5. Дана 24. септембра 2012. године, жалилац је одговорио на захтев Комисије за достављање додатних информација.
6. Дана 26. септембра 2012. године, Комисија је прогласила жалбу прихватљивом.
7. Дана 15. октобра 2012. године, Комисија је проследила своју одлуку СПГС-у и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, као и копије истражних списа који се односе на предмет.
8. Дана 12. априла 2013. године, СПГС је доставио УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, заједно са копијама истражних списа.
9. Дана 24. марта 2015. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се достављање списа у вези са предметом може сматрати коначним. Дана 1. априла 2015. године, УНМИК је доставио свој одговор.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

10. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова убрзо након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
11. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских

¹ Списак скраћеница и акронима садржаних у тексту дат је Прилогу.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено”, 1. том (октобар 1998– јун 1999) и 2. том (14. јун–31. октобар 1999); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестанци не-Албанаца на Косову“ (2001); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002-2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhcr.org) и Међународни комитет црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.

12. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
13. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага вратила се на Косово.
14. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве систематских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
15. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се од октобра

2012. године 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).

16. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју Косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
17. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
18. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именоване међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 341 домаћег судије и тужиоца и 24 међународних. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999), констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у том тренутку „добро функционише“ и да је „одржив“.
19. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), били су одговорни за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Дана 5. новембра 2001. године, УНМИК је потписао Заједнички документ УНМИК-а и СРЈ у коме се, између осталог, понавља обавеза решавања судбине несталих лица из свих заједница и признаје се да је програм ексхумације и идентификације само део активности везаних за нестала лица. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу

Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.

20. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
21. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали МоР о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у, као и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

В. Околности везане за нестанак гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић.

22. Жалилац је нећак гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић.
23. Жалилац наводи да су 26. јуна 1999. године гђа Славка Пантовић, г. Милић Пантовић и гђа Милева Пантовић отети из свог стана у Ђаковици. Од тада се не зна где се они налазе.
24. Жалилац наводи да су, датума који није назначен, отмице пријављене такође неназначеном међународном тужилаштву при УНМИК-у. МКЦК је издао захтеве за проналажење гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић 23. децембра 1999, који су још увек отворени.³ Њихова имена се такође налазе на списку несталих особа који је МКЦК проследио полицији УНМИК-а 12. октобра 2001. године, као и у бази података коју води УНМИК-ов КНЛСМ.⁴
25. У ставкама које се тичу г. гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић у бази података на мрежи коју води МКНЛ⁵ 1. јул 1999, 1. март 1999. и 1.

³ База података МКЦК-а доступна је на адреси: <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> (прегледано 4. маја 2015. године).

⁴ База података КНЛСМ-а није отворена за јавност. Комисија ју је прегледала у вези са овим предметом 4. маја 2015. године.

⁵ База података МКНЛ-а је доступна на адреси: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en

март 1999. године⁶ наводе се као пријављени датуми нестанка, а у релевантним пољима стоји: „Није прикупљено довољно референтних узорака“ и „Није пронађен подударни ДНК“.

В. Истрага

26. Дана 12. априла 2013. године, УНМИК је доставио Комисији документа која су се претходно налазила код УНМИК-овог ЈНЛ-а и ЈИРЗ-а. Дана 1. априла 2015. године, УНМИК је потврдио Комисији да су сви списи у УНМИК-овом поседу достављени.
27. Што се тиче откривања података садржаних у списима, Комисија подсећа да је УНМИК Комисији ставио на располагање истражне списе ради разматрања уз обавезу чувања поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен сажет преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.

КНЛСМ-ови списи

28. Први документ у истражном спису је недатирани Образац за идентификацију жртве са анти-мортем подацима, на српском језику, спојен са ЈНЛ-овим списом бр. 2002-000468 и МКЦК-овим списом бр. БЛГ-802987ПС. Поред личних података и анте-мортем описа гђе Славке Пантовић, у њему су наведени име, адреса и бројеви телефона њених двеју сестара, Д. П. и Д. М, у ужој Србији. У документу се такође као датум нестанка наводи 13–15. јул 1999. године. Спис такође садржи енглески превод овог Обрасца за идентификацију жртве са анти-мортем подацима.
29. У истражном спису се налази још један недатирани Образац за идентификацију жртве са анти-мортем подацима, на српском језику, спојен са ЈНЛ-овим списом бр. 2002-000469 и МКЦК-овим списом бр. БЛГ-802987ПМ. Поред личних података и анте-мортем описа г. Милића Пантовића, у њему су наведени име, адреса и бројеви телефона жалиоца и нећаке г. Милића Пантовића, З. Р, у ужој Србији. У документу се такође као датум нестанка наводи 13–15. јул 1999. године. Спис такође садржи енглески превод овог Обрасца за идентификацију жртве са анти-мортем подацима.
30. Постоји и трећи недатирани Образац за идентификацију жртве са анти-мортем подацима, на српском језику, спојен са ЈНЛ-овим списом бр. 2003-000052 и МКЦК-овим списом бр. БЛГ-802989ПМ. Поред личних података и анте-мортем описа гђе Милеве Пантовић, у њему су наведени име, адреса и бројеви телефона жалиоца, који се наводи као нећак гђе Милеве Пантовић, и З. Р, која се наводи као њена нећака у ужој Србији. У документу се такође као датум нестанка наводи 13–15. јул 1999. године.

(прегледано 4. маја 2015. године).

⁶ Постоји неподударност између овог датума нестанка и датума из ЈНЛ-овог документа, у којем се као датум њиховог нестанка наводи 13–15. јул 1999. године (видети § 28 испод).

31. Спис садржи засебне ЈНЛ-ове извештаје о наставку случаја у погледу гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић. Први, који се односи на Славку Пантовић, са назнаком списка бр. 2002-000468, садржи три ставке; две су датиране на 21. мај 2002. године, и гласе: „Извршен унос у базу података“ и „Извршен унос у ДВИ систем“, а трећа ставка, датирана на 20. јун 2002. године, гласи: „Додат МКЦК-ов дупликат“. Наредни извештај, који се односи на г. Милића Пантовића, са назнаком списка бр. 2002-000469, садржи две ставке, обе датиране на 21. мај 2002. године, које гласе: „Извршен унос у базу података“ и „Извршен унос у ДВИ систем“. Такође садржи и недатирану ставку која гласи: „Могуће подударане у ФСА17-001Б“. Трећи извештај, који се односи на Милеву Пантовић, са назнаком списка бр. 2003-000052, садржи две ставке, датиране на 1. април 2003. године, које гласе: „Извршен унос у базу података“ и „Извршен унос у ДВИ систем“.
32. Спис садржи извод из београдске канцеларије за везу при полицији УНМИК-а, датиран на 20. октобар 2002. године, под називом „Нестала лица српске националности у Ђаковици“. Извод садржи 50 имена, датуме рођења и полове, укључујући имена гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић.
33. У спису се налази неименовани документ са логотипом УНМИК-а, у којем су наведене детаљне напомене о ексхумацији која је вршена од 30. септембра до 2. октобра 2002. године у општини Ђаковица, у селу Брековац. Документ садржи бр. локације ЕХ2002-135, бр. шифре локације ФСА17 и бр. истраге 0313/ИНВ/02. Документ садржи детаљне податке о 28 тела ексхумираних са ове локације. Датум уноса овог извештаја је 25. јун 2003. године. Сва поља која се односе на податке несталих лица су празна. Спис такође садржи и штампани снимак екрана из базе података под називом „Образац са попис предмета и унос датума“ који садржи број шифре локације ФСА17 за датум 1. октобар 2002. године. У приложеном документу под називом „Преглед у вези са локацијом брековачко гробље“ наводе се детаљи о разлозима за ексхумацију.
34. Спис такође садржи једну е-поруку, датирану на 23. октобар 2002. године, која је послата члану особља УНМИК-а, а у чијем се прилогу налази табела београдске канцеларије за везу при полицији УНМИК-а под називом „Статус ексхумираних тела Срба“. Табела садржи списак 70 тела, укључујући једно неименовано тело са референцом на предмет бр. ФСА17, при чему се у пољу „Локација“ наводи „Брековац“.
35. У спису се налази ЈНЛ-ов документ, датиран на 8. децембар 2002. године, под називом „Списак предмета и делова одеће“ за гробно место бр. ЕХ2002-135 и предмет бр. ФСА17 1Б за једно од тела пронађених на локацији. Опис делова одеће и предмета пронађених на овом телу укључује црни џемпер на закопчавање, маказице, део ластиша и лек; седам ампула гентамицина.
36. Спис садржи и недатиран документ под називом „Пантовић (Милан) Милић – ЈНЛ 2002-000469 – ФСА17/001Б – ЕХ 2002-135 – 0313/ИНВ/02“. У документу се наводи списак са више истих горенаведених предмета, као и имена и подаци за контакт

жалиоца и нећаке, З. Р, као сродника. У документу се такође наводи да је тело пронађено 1. октобра 2002. године у засебној гробници.

37. Спис садржи недатирани ЈНЛ-ов документ под називом „[КНЛСМ-ов] образац за бележење података о приказу одеће“ који садржи бр. шифре локације ФСА17 001БП и бр. ЈНЛ-овог списка 2003-000052. Име и подаци о г. Милићу Пантовићу наводе се испод наслова „подаци о жртвама“, а такође су наведени и име и подаци за контакт његовог сродника, гђе Д. П. У документу се наводи да је „[гђа Д. П.] препознала све присутне предмете као предмете у вези са поменутиим случајем. Разлог због којег је нестало лице имало све те предмете код себе је [...] болест од које је боловао. Није препознат ниједан део одеће. Рођака је навела да би услед озбиљне болести [нестало лице] носило само пижаме“.
38. У горенаведеном документу такође се налази недатирана упоредна табела анте-мортем и пост-мортем података, у којој се упоређују различите пријављене карактеристике г. Милића Пантовића и оне које се односе на пронађене посмртне остатке. Резултат поређења је пријављен као „лош“. У документу се такође наводи да је узорак крви предат МКНЛ-у.
39. Спис садржи и детаљније поређење анте-мортем и пост-мортем описа у „Упоредној табели“, датираној на 10. август 2003. године. Поред тога што је обухватила све предмете наведене изнад у § 35, она је обухватила и додатне медицинске предмете. У закључку се наводи: „Број доступних информација за идентификацију није довољан да се потврди идентификација традиционалним методама. Ипак, предмети који су пронађени са телом наговештавају да би могли припадати лицу са сличном историјом болести коју је имало нестало лице. Стога предлажем да се уради испитивање ДНК“.
40. Истражни спис такође садржи документ означен као „Извештај о анте-мортем истрази ЈНЛ-а Јединице за ратне злочине“, који је започет 27. јануара 2005, а завршен 29. јануара 2005. године и који је спојен са ЈНЛ-овим списом бр. 2002-000468 и садржи унакрсну референцу на ЈИРЗ-ов спис бр. 0233/ИНВ/05. У Извештају се гђа Славка Пантовић наводи као нестало лице, са датумом нестанка 13. јул 1999. године, а њена сестра, гђа Д. П, као сведок. Под насловом Извештаја „Природа информација“ стоји „[Нестало лице] је одведено заједно са ПАНТОВИЋ Милићем (супруг) и ПАНТОВИЋ Милевом (заова). Случај је пријављен МКЦК-у Београд под бројем БЛГ-802987-01, а 2. маја 2002. године је отворен ЈНЛ-ов спис“. Под насловом Извештаја „Даља истрага“ наводи се⁷

„Контактирали смо сестру [несталог лица], која се зове [Д. П.] и која живи у [ужој Србији], како бисмо добили било какве нове информације. Али она је одбила да нам пружи било какве информације у вези са случајем. Рекла је да је њена породица дала велики број изјава различитим организацијама у претходних 5 година и да треба да ступимо у контакт са њима. Нисмо могли да прикупимо ниједну релевантну информацију из извора са интернета. Открили смо да су припадници ОВК, крајем јула 1999.

⁷ Задржана оригинална граматика

године, наводно убили Славку ПАНТОВИЋ, њеног супруга и заову у подручју Ђаковице. У току марта 2003. године, на граничном прелазу Мердаре, сестра [несталог лица], чије је име [Д. П], препознала је личне ствари Милића ПАНТОВИЋА и Славке ПАНТОВИЋ у току приказивања убијених Срба. ДАНА 14–15. марта 2003. године, ФСА је послао узорке крви у Тузлу, у Босни и Херцеговини, ради упоређивања ДНК. И даље немамо резултате. Такође нам је предочено да су све неопходне релевантне поверљиве информације предате ЦЈКИ-ју“.

41. У пољу Извештаја „Испитани сведоци“ стоји „Нема“. Под насловом Извештаја „Закључак“ наводи се „Требало би да сачекамо резултате упоређивања ДНК. Овај предмет треба да остане отворен и неактиван у оквиру ЈРЗ-а“.
42. У спису се налази извод документа под називом „ЈНЛ-ов извештај“, датираног на 27. јануар 2005. године, који садржи физички опис Славке Пантовић, са унакрсном референцом на ЈНЛ-ов спис бр. 2002-000468 и МКЦК-ов спис бр. БЛГ-802987П.М. У пољу документа „Метод“ стоји „[Нестало лице] је одведено заједно са ПАНТОВИЋ Милићем (супруг) и ПАНТОВИЋ Милевом (заова)“.
43. У спису се налази извод документа под насловом „Истражни подаци у вези са истрагом бр. 0233/INV/05“, датираног на 29. јануар 2005, који садржи име гђе Славке Пантовић. Наводе се ЈНЛ-ов спис бр. 2002-000468 и МКЦК-ов бр. БЛГ-802987-01. У пољу „Напомене но истрази“ наводи се „Видети извештај о истрази“.

ЈИРЗ-ов спис

44. Истражни спис обухвата копију горенаведеног „Извештаја о анте-мортем истрази Јединице за ратне злочине“, као и извод под називом „Истражни подаци у вези са истрагом бр 0233/ИНВ/05“.
45. Наредни документ у спису, датиран на 19. октобар 2007. године, носи назив „Извештај о случају Јединице за истрагу ратних злочина“. Извештај се односи на предмет бр. 2005-00135, а као датум кривичног дела стоји 27. јун 1999. године. Поље под називом „Врста злочина“ гласи „Киднаповање – нестало лице“ а у пољу „Ажурирано датума“ стоји 29. август 2005. године. У сажетку се наводи да је „на дан 27. јуна 1999. године, породица Пантовић била у својој кући у улици Цара Душана бр. 227. Група наоружаних и униформисаних припадник ОВК је у току ноћи напала њихову кућу уз употребу ватреног оружја и киднаповала три члана породице. То су МИЛИЋ ПАНТОВИЋ, МИЛЕВА ПАНТОВИЋ И СЛАВКА ПАНТОВИЋ. Одвели су их на непознату локацију. Никакве информације нису биле доступне у вези са њима. Њихова породица не поседује никакве информације. Извештај је поднет КФОР-овом ГШ-у“. Име стране која је пријавила случај је сестра гђе Славке Пантовић, гђа, Д. П, а имена сва три нестала лица се наводе као жртве.
46. Последњи документ у спису, датиран на 27. децембар 2007. године, носи назив „Извештај о анализи случаја (ИАС) ИПЈ-а-ове – Јединице за ратне злочине“ као и број

предмета 2005-00135. У пољу „Тренутни статус“ стоји „Неактиван“, а у документу се као жртве наводе г. Милић Пантовић, гђа Милева Пантовић и гђа Славка Пантовић, нема сведока, једна страна је пријавила случај, нема доказа, нема осумњичених, а датум инцидента је 27. јун 1999. године. У пољу под називом „Сажетак злочина“ стоје потпуно исти наводи као у сажетку претходног документа. У пољу под називом „Препорука/Мишљење истражитеља“ стоји: „[П]ошто осумњичени у овом случају нису познати и не постоје докази у спису на основу којих би могла да се са реалном вероватноћом изврши идентификација. Мислим да би случај могао да се затвори“.

III. ЖАЛБА

47. Жалилац се жали на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи нестанак гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац позива на кршење процедуралног аспекта члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).
48. Жалилац се, у суштини, такође жали на душевну бол и патњу, које су му наводно проузроковане овом ситуацијом. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац ослања на члан 3 ЕКЉП.

IV. ПРАВО

A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

49. Пре него што започне разматрање меритума жалбе, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.
50. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног аспекта), Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.

51. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и другог окрутног, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања, и Конвенцији о правима детета.
52. Комисија такође напомиње да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више није спроводио извршну власт над косовским судским системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност ни за какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалилац жали на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
53. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусти који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 51). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.
54. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над жалбама које се односе на наводна кршења људских права „до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009. године, §§ 147–149; ЕСЉП, *Кинар*

против Турске [ВВ] бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001. године, § 136, ЕКЈП 2001-IV).

2. Поднесци страна

55. Жалилац се жали, у суштини, на повреду права у вези са изостанком адекватне кривичне истраге нестанка гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић.
56. У својим примедбама на меритум жалбе, СПГС не оспорава чињеницу да је УНМИК имао одговорност да спроведе ефикасну истрагу нестанка гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић, у складу са својом општом обавезом обезбеђивања ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, која му је прописана Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН-а (из 1999. године) (видети § 12 изнад) и накнадно дефинисана Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 *о овлашћењима Привремене управе на Косову* и касније Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 *о закону применљивом на Косову* и чланом 2 ЕКЈП.
57. У том погледу, СПГС наглашава да ова обавеза произилази из процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЈП-а у погледу спровођења ефикасне истраге, у случају када смрт настане под сумњивим околностима које се не приписују државним агентима. Он тврди да, генерално, при разматрању тога да ли је УНМИК испунио своје процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЈП, Комисија мора узети у разматрање посебне околности на Косову у то време.
58. СПГС сматра да је таква обавеза двострука, укључујући обавезу да се истрагом утврди судбина и/или локација несталих лица и обавезу спровођења истраге којом ће моћи да се утврди да ли је смрт проузрокована незаконито, а која ће, такође, довести до идентификације и кажњавања лица одговорних за нестанак и/или смрт несталих лица.
59. СПГС додаје да је јуна 1999. године „безбедносна ситуација на Косову након сукоба остала напета. КФОР је још увек радио на развоју снаге довољне за одржавање јавне безбедности и реда и мира, и догодио се одређени број озбиљних кривичних инцидената чије су мете били косовски Срби, укључујући отмице и убиства“.
60. СПГС тврди да је у својој судској пракси по питању члана 2, Европски суд за људска права навео да треба узети у обзир потешкоће настале након сукоба и проблеме који су ограничавали истражне органе у истрази оваквих случајева. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011. године коју је Европски суд донео по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у којој је, у ставу 70, наведено следеће:

„Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, нарочито у првих десет година након рата. У таквој послератној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два

милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса [...]“.

61. Са становишта СПГС-а, у периоду након сукоба на Косову, УНМИК се суочио са ситуацијом сличном оној у Босни. Многи људи за које се није знало где се налазе отети су, убијени и сахрањени у необележеним гробовима на територији Косова или ван ње, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.
62. СПГС даље тврди да је од фундаменталног значаја за спровођење ефикасних истрага професионална, добро обучена и добро опремљена полиција и да таква полиција није постојала на Косову након сукоба. У том полицијском вакууму након завршетка сукоба, УНМИК је морао да испочетка изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које јој је постепено преносио КФОР у периоду 1999-2000. године. Он се, у том погледу, осврће на Годишњи извештај полиције УНМИК-а за 2000. годину, у коме је ситуација описана на следећи начин:

„Полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због 20 различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало изазован задатак да установе заједничку праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу“.

63. СПГС наводи да су припадници међународне полиције УНМИК-а морали да се прилагоде спровођењу истрага на иностраној територији и у иностраној земљи, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју. Он даље наводи да су ови истражитељи често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводима СПГС-а, „поменута ограничења су спречила институцију каква је полиција УНМИК-а да спроведе све истраге на начин [...] који се јавља, или који се бар очекује, у државама са боље успостављеним институцијама и без прилива предмета ове природе повезаних са ситуацијом након сукоба“.

64. Конкретно у погледу овог предмета, СПГС тврди да је „према доступној документацији, ЈНЛ, након што је примио информације о нестанку жалиочевих сродника, 2. маја 2002. године започео са прикупљањем анте-мортем података о њиховом нестанку. Документовано је да је између понедељка 30. септембра и среде 2. октобра 2002. године, у присуству особља КНЛСМ-а, ексхумирано 28 тела из различитих гробних места у Ђаковици која су транспортована у ораховачку мртвачницу. Приликом поређења анти-мортем и пост-мортем података, истражни службеник ЈНЛ-а је у својим закључним коментарима навео да 'број информација доступних за идентификацију није довољан да се потврди идентификација традиционалним методама, међутим, због предмета пронађених са телом може се претпоставити да би они могли да припадају лицу са сличном историјом болести какву је имало нестало лице. Стога треба да се уради испитивање ДНК'. Дана 15. марта 2003. године у Тузлу, у Босни и Херцеговини, послат је узорак крви за упоређивање ДНК, а у ЈРЗ-овом Извештају о анте-мортем истрази, састављеном 29. јануара 2005. године, наводи се да Јединица још увек није примила резултате анализе ДНК. Стога не може да се утврди локација посмртних остатака жалиочевих сродника“.
65. СПГС додаје да се у закључку ЈРЗ-овог извештаја, датираног на 29. јануар 2005. године, наводи да „треба да сачекамо на резултате упоређивања ДНК. Овај предмет треба да остане отворен и неактиван у оквиру ЈРЗ-а“.
66. У вези с истрагом чији је циљ идентификовање и извођење пред лице правде оних који су одговорни за нестанак гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић, СПГС напомиње да се „може тврдити да је недостатак информација у овом случају представљао реалну препреку вођењу било какве истраге од стране УНМИК-а. Недостатак сведока или осумњичених отежавао је идентификацију могућих починилаца и извођење истих пред лице правде“.
67. СПГС такође тврди да је „очигледно да је полиција УНМИК-а заиста покренула и спровела истрагу везану за проналажење жалиочевих сродника. Испраћени су трагови истраге, али то није довело до проналажења и идентификације посмртних остатака несталих лица нити идентификације починилаца“.
68. СПГС тврди да је „очигледно да је полиција УНМИК-а заиста спровела истражне кораке у складу са процедуралним захтевима члана 2 ЕКЈП, у циљу извођења починилаца пред лице правде“.
69. СПГС закључује да у погледу жалбе није постојало кршење члана 2 ЕКЈП.

3. Процена Комисије

70. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЈП) јер УНМИК није спровео ефикасну истрагу у вези са нестанком гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић.

a) *Подношење релевантних списа*

71. На захтев Комисије, СПГС је 12. априла 2013. године доставио копије докумената везаних за истраге које су предмет ових жалби, које је УНМИК успео да добије. Дана 1. априла 2015. године, УНМИК је потврдио Комисији да више нису пронађени никакви списи па се тако достављање може сматрати завршеним (видети § 9 изнад).
72. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да достави било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује достављање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да достави информације које има, без одговарајућег објашњења“ (видети предмет *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда ЕСЉП од 31. маја 2005, § 56).
73. Комисија такође напомиње да је правилно вођење истражних списа који се тичу таквих кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истрага до њихове предаје, кључно за наставак тих истрага и пропуст да се то учини могао би стога сâм по себи покренути питања сходно члану 2 (видети ХРАП, *Булатовић*, бр. 166/09, мишљење од 13. новембра 2014. године, § 62).
74. Комисија нема разлога да сумња да је УНМИК уложио све напоре како би добио релевантне истражне списе. Међутим, Комисија напомиње да УНМИК није доставио никакво објашњење због чега би документација могла бити непотпуна нити о томе који делови могу бити непотпуни.
75. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).

b) *Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2*

76. Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву људских права, макар од случаја Интерамеричког суда за људска права *Веласкез-Родригез* (видети предмет *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП) од 29. јула 1988, серија Ц бр. 4). Комисија такође напомиње да је КЉП навео да позитивна обавеза спровођења истраге проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност личности), тумачено заједно са чланом 2 (3) (право на ефикасан правни лек) МСПП-а (видети Комитет за људска права Уједињених нација (КЉП), Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод.

13; видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ал-Авани против Либијске Арапске Џамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (Документ УН-а А/Res/47/133, 18. децембар 1992) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних, арбитарних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције о заштити свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.

77. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Макен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995. године, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998. године, § 86, Извештаји 1998-I; видети такође ЕСЉП, *Јасинскис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010. године, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЉП, *Колети против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191).
78. Европски суд за људска права је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 54 изнад у тексту, при § 136, ЕСЉП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, бр. 10865/09, 45886/07 и 32431/08, пресуда од 17. септембра 2014. године, § 317).
79. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне пријаве или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004, § 310; видети такође ЕСЉП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210; ЕСЉП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 321).
80. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу и пружања довољног елемента јавног надзора истраге и њених

результата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 54; при § 191; видети такође ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти или одговорна особа или особе ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен горе у тексту, при § 312 и ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен горе у тексту, при § 212).

81. Конкретно, закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЉП, *Колеви против Бугарске*, наведен у § 77, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависе од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЉП, *Велсеа и Мазаре против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105). Истовремено, надлежни органи морају увек озбиљно да покушају да открију шта се догодило и не би требало да се ослањају на исхитрене или неосноване закључке да би затворили истрагу (видети ЕСЉП [ВВ], *Ел-Масри против „Бивше Југословенске Републике Македоније“*, бр. 39630/09, пресуда од 13 децембра 2012, § 183; ЕСЉП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен у § 78 изнад, при § 322).
82. У том контексту се подразумевају услов ажурности и разумне експедитивности. Чак и у ситуацијама када можда постоје препреке или потешкоће које спречавају напредак истраге у одређеној ситуацији, брза реакција надлежних органа је од кључног значаја за одржавање поверења јавности у њих у погледу поштовања владавине права и спречавања тајних завера и толерисања незаконитих радњи (видети случај *Пол и Одри Едвардс против Уједињеног Краљевства*, предмет бр. 46477/99, пресуда ЕСЉП од 14. марта 2002, § 72, ЕСЉП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 78, при § 323).
83. Конкретно, у погледу особа које су нестале и касније пронађене мртве, што није случај у овом предмету, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЉП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 80 изнад, при § 46; у истом смислу, случај ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 54, §

148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр. 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталог лица и генерално остаје обавеза да се објасни нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад, § 46; у истом смислу ЕСЈП [ВВ], предмет *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад, § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, § 64).

84. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, најближи сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети случај ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен у § 79 изнад, при §§ 311-314; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен у § 79 изнад, при §§ 211–214 и случајеве наведене у њему; ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, бр. 55721/07, пресуда од 7. јула 2011, § 167, ЕКЈП 2011; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 78, при § 324).
85. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, чиме се задовољава право на истину, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЈП, *Ел-Масри против „Бивше Југословенске Републике Македоније“*, наведен изнад у § 81, § 191; ЕСЈП, *Ал-Нашири против Пољске*, бр. 28761/11, пресуда од 24. јула 2014, §§ 495–496). Органи Уједињених нација су такође уверени у значај права на истину. Према речима Генералног секретара Уједињених нација, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о повредама права и догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаним за њих и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то такође подразумева право да се пронађе жртва и сазна њена судбина“ (Извештај Генералног секретара УН-а, *Нестала лица*, Документ УН-а А/67/267, 8. август 2012, § 5; видети такође КЈП, *Шедко и Бондаренко против Белорусије*, Обавештење бр. 886/1999, разматрања од 3. априла 2003. године, § 10.2, СГПП/Ц/77/Д/886/1999; КЈП, *Меријам Филипе, Аугусте и Томас Санкара против Буркине Фасо*, Обавештење бр. 1159/2003, разматрања од 8. марта 2006, § 10.2, СГПП/Ц/86/Д/1159/2003; Комитет УН-а за људска права, Резолуције 9/11 и 12/12: Право на истину, 24. септембар 2008. и 12. октобар 2009. године; Преамбула и члан 24 став 2 Конвенције о заштити свих људи од принудног нестанка, наведено у § 106 изнад; видети такође Извештај Специјалног извештача о унапређењу и заштити људских права и фундаменталних слобода током борбе против тероризма, г. Бена Емерсона, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних органа за грубо и систематско кршење људских права почињено*

у контексту иницијатива за борбу државе против тероризма, документ УН-а, А/КЉП/22/52, 1. март 2013, § 23–26).

с) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*

86. Комисија је свесна чињенице да је до нестанка гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић дошло убрзо након распоређивања УНМИК-а на Косову, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.
87. СПГС, са своје стране не оспорава чињеницу да је УНМИК имао обавезу да истражи овај случај сходно члану 2 ЕКЉП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које припадају контексту Косова и распоређивању УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у обзир приликом процене тога да ли је ова истрага у складу са чланом 2 ЕКЉП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.
88. Комисија сматра да ова ситуација покреће два кључна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.
89. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЉП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011, § 44; случај *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; случај *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).
90. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на ситуације након сукоба, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 80 и ЕСЉП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011. године). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује на „различите безбедносне околности, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 84, при § 164; видети такође ЕСЉП, *Гулеч против Турске*, пресуда од 27. јула 1998. године, § 81, Извештаји 1998-IV; ЕСЉП, *Ерги против Турске*, пресуда од 28. јула 1998. године, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; ЕСЉП *Ахмет*

Озкан и остали против Турске, наведен изнад у § 79, при §§ 85–90, 309–320 и 326–330; ЕСЈП *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 79, при §§ 180 и 210; ЕСЈП, *Канлибаш против Турске*, бр. 32444/96, пресуда од 8. децембра 2005. године, §§ 39–51).

91. Суд је признао да „када до смрти коју треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и [...] конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних мера истраге или могу довести до одлагања истраге“ (ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад, при §164; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006, § 121). Суд је ипак закључио да „обавеза сходно члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у условима нарушене безбедности, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот“ (видети, између много осталих примера, ЕСЈП, случај *Каја против Турске*, наведен у § 77 изнад, при §§ 86-92; ЕСЈП, случај *Ерги против Турске*, наведен изнад, при §§ 82–85; *Танрикулу против Турске*, ЕСЈП [ВВ], бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101–110, ЕКЈП 1999-IV; ЕСЈП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005, §§ 156–166; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у §§ 215-224; ЕСЈП *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158-165).
92. Слично томе, КЈП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЈП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 76, при § 1; КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЈП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанцима и отмицама на Косову (видети КЈП, *Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија)*, 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).
93. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, као што је описао СПГС, довеле до тога да од кључног значаја буде да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут приписивања свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје предмета међу различитим службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis*

mutandis, ЕСЈП, *P. P. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда од 4. децембра 2012. године, §§ 28–32), као и да се размотри нарочита рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЈП [ВВ], *Саргсијан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011. године, § 145; и ЕСЈП [ВВ], *Чирагов и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011. године, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када је Генерални секретар УН-а описао полицију и правосудни систем на Косову као системе који „добро функционишу“ и који су „одрживи“ (видети § 18 изнад).

94. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЈП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988. године, § 53, Серија А бр. 145-Б). Комисија се стога слаже са СПГС-ом да природа и степен разматрања да ли ефикасност истраге испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета, да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражног посла на Косову.
95. На крају, као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЈП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 80, при § 70; ЕСЈП, *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, пресуда од 27. новембра 2007. године, § 62).
96. Комисија наглашава да је она већ обавила анализу ефикасности, из члана 2, бројних истрага које је спровео УНМИК у погледу убистава, отмица и нестанака везаних за сукоб на Косову. Комисија је идентификовала уобичајене недостатке у овим истрагама, као што су кашњења у погледу уписивања предмета и дуги периоди неактивности од почетка и у периоду под правном надлежношћу Комисије; пропуст да се предузму основни истражни кораци и да се испрати очигледан след истраге; недостатак усклађености међу различитим јединицама полиције УНМИК-а; недостатак редовних и значајних разматрања предмета; недостатак тужилачког надзора и пропуст да се члановима породице достави минимум неопходних информација о статусу истраге (упоредити са случајем *Аслаканова и остали против Русије*, предмет ЕСЈП, цитиран изнад у § 83, при § 123). Комисија такође бележи системске пропусте попут мањкавости система за постављање истражних приоритета и изостанка ваљане предаје предмета. У већини ових случајева, Комисија је установила да истраге нису биле ефикасне у смислу члана 2 и да пропусти УНМИК-а, који су се наставили током периода под надлежношћу Комисије, не могу бити оправдани у светлу потешкоћа са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије.

d) Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету

97. Осврћући се на околности из овог предмета, Комисија напомиње да се из истражног списка види да је УНМИК сазнао за нестанак гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић 12. октобра 2001. године, када је полицији УНМИК-а МКЦК доставио списак несталих лица на којем су се налазила њихова имена (видети § 24 изнад). Са своје стране, СПГС тврди да је „2. маја 2002. године ЈНЛ почео да прикупља анте-мортем податке о њиховим нестанцима“ (видети § 64 изнад).
98. Циљ ове истраге био је да се открије истина о околностима под којима су нестали гђа Славка Пантовић, г. Милић Пантовић и гђа Милева Пантовић и да се идентификују починиоци. Да би испунили ове циљеве, они који спроводе истрагу били су дужни да траже, прикупе и сачувају доказни материјал; да идентификују могуће сведоке и узму њихове изјаве; да идентификују починиоца/починиоце и изведу их пред надлежни суд утврђен законом.
99. Комисија подсећа да би ефикасне истражне радње морале да се спроводе брзо и експедитивно, где би надлежни органи предузели све разумне кораке и испратили очигледан след истраге како би осигурали доказе везане за инцидент, укључујући, између осталог, сведочење очевидаца, форензичке доказе итд. Истрага такође мора да обезбеди елемент јавног надзора у довољној мери, као и да у разумној мери буде доступна породици жртве. Закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Штавише, истрага би требало да се повремено преиспита, како би се обезбедило да све доступне информације буду узете у разматрање. Пошто обавеза спровођења истраге није обавеза резултата већ средстава, при оцењивању њене ефикасности треба узети у обзир околности конкретног случаја и практичну реалност истражног рада (видети §§ 80–81 изнад).
100. Комисија напомиње да је, у том погледу, према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, целокупна извршна полицијска власт у области Пећи, укључујући кривичне истраге, била под пуном контролом полиције УНМИК-а од јуна 2000. године. Дакле, одговорност је била на УНМИК-у да обезбеди, *прво*, да се истрага спроводи експедитивно и ефикасно; *друго*, да се сав релевантан истражни материјал прописно преда органу који преузима одговорност за истрагу (ЕУЛЕКС); и, *треће*, да истражни списи могу да се траже и преузимају уколико дође до потребе за тим у било којој каснијој фази.
101. У погледу првог дела процедуралне обавезе, то јест, проналажења локације или утврђивања судбине гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић, Комисија напомиње да је, како је горе утврђено, УНМИК сазнао за нестанак гђе Славке Пантовић и г. Милића Пантовића у неком тренутку у току 2002.

године, а за нестанак гђе Милеве Пантовић у неком тренутку у току 2003. године, када је ЈНЛ отворио спис по овом предмету (видети § 31 изнад).

102. Комисија напомиње СПГС-ову тврдњу да је полиција УНМИК-а заиста отворила и спровела истрагу у погледу проналажења гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић, али да то „није довело до проналажења и идентификације посмртних остатака [несталих лица] нити до идентификације починилаца“ (видети § 67 изнад).
103. Као што је већ поменуто (видети § 101 изнад), ЈНЛ је очигледно отворио предмет у погледу нестанка гђе Славке Пантовић и г. Милића Пантовића у неком тренутку у току 2002. године и у погледу нестанка гђе Милеве Пантовић у неком тренутку у току 2003. године. Комисија напомиње да је до тренутка када су ови случајеви регистровани УНМИК-ова полиција већ имала неке информације, укључујући прилично основни опис нестанка гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић, као и име, адресу и број телефона жалиоца и других чланова породице у ужој Србији (видети §§ 28, 29 и 30 изнад). Из списка се може видети да је успостављен контакт са сродником г. Милића Пантовића, гђом Д. П, неодређеног датума, у покушају да се идентификују посмртни остаци и одређене ствари пронађене са телом након његове ексхумације из гробног места.
104. Комисија такође напомиње да, иако су узети неки узорци ДНК и послати на упоређивање, до сада није извршена идентификација на основу ДНК (видети § 40 изнад). Постојала је сумња да посмртни остаци под шифром ФСА/001Б припадају г. Милићу Пантовићу, али је идентификација традиционалним средствима била негативна (видети § 37, 38 и 39 изнад). Због тога је идентификација на основу ДНК била једини начин да се идентификују његови посмртни остаци. Међутим, на основу базе података МКНЛ-а, референтни узорци ДНК, на основу којих би могла да се изврши идентификација г. Милића Пантовића, гђе Милеве Пантовић и гђе Славке Пантовић, били су недовољни (видети § 25 изнад).
105. Комисија напомиње да је прикупљање ДНК узорака само по себи од суштинског значаја, јер обезбеђује неопходан материјал за будућа компаративна истраживања и могућу идентификацију пронађених посмртних остатака. Широко је прихваћено да је поређење узорака ДНК материјала једини начин идентификације посмртних остатака после тако дугог временског периода. Стога прикупљање довољних узорака од сродника несталог лица постаје императив, а без тога, шансе да се утврди идентитет посмртних остатака, ако се они пронађу, веома су мале. Настављени пропуст да се прикупи довољно узорака озбиљно смањује могућност идентификације посмртних остатака гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић (у случају да су они пронађени или да буду пронађени). Овај пропуст да се прикупи довољно узорака ДНК настављен је до данас и надлежни органи не нуде објашњење у вези са тим зашто то није учињено (видети ХРАП, *Николић и остали*, бр. 72/09 и остали, мишљење од 14. децембра 2014. године, § 187–191).

106. Комисија се сада осврће на истрагу коју је спровела полиција УНМИК-а у циљу идентификације починилаца и њиховог извођења пред лице правде, што представља други елемент процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЉП.
107. Комисија напомиње да, иако се из истражних списа може видети да је ЈИРЗ 29. јануара 2005. године завршио „Извештај о анте-мортем истрази“ у погледу гђе Славке Пантовић, ни за г. Милића Пантовића ни за гђу Милеву Пантовић не постоји ниједан такав извештај. ЈИРЗ-ов извештај не показује да је истрага у погледу све три особе била обједињена у том тренутку. Штавише, чини се да полиција УНМИК-а није предузела ни основне истражне кораке, попут посете кући у Ђаковици, месту на коме су гђа Славка Пантовић, г. Милић Пантовић и гђа Милева Пантовић наводно били виђени последњи пут, како би покушала да боље разуме околности њиховог нестанка, или идентификације и испитивања лица која су живела или се налазила на месту наведеног злочина („претресање“ области).
108. Комисија признаје да је полиција УНМИК-а контактирала сестру гђе Славке Пантовић, гђу Д. П, како би добила више информација и да је она наводно „одбила да пружи било какве информације. Рекла је да је њена породица дала велики број изјава различитим организацијама у претходних 5 година и да треба да ступимо у контакт са њима“ (видети § 40 изнад). Међутим, иако је УНМИК имао податке за контакт других чланова породице, чини се да ниједан члан није контактиран.
109. Комисија напомиње да, у погледу г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић, ни жалилац, који се наводи као особа за контакт у вези са г. Милићем Пантовићем, ни било који други чланови породице нису били контактирани као део истраге у погледу идентификације починилаца.
110. Комисија такође подсећа на аргумент СПГС-а да се „може тврдити да је недостатак информација у овом предмету представљао реалну препреку спровођењу било какве истраге од стране УНМИК-а. Недостатак сведока или осумњичених отежавао је идентификацију могућих починилаца и извођење истих пред лице правде“ (видети § 66 изнад). У том погледу, Комисија мора да напомене да у почетној фази скоро сваке истраге недостаје значајна количина информација. Проналажење неопходних информација како би се попуниле ове празнине представља главни циљ сваке истражне активности. Дакле, истражни органи не би требало да користе недостатак информација као аргумент да оправдају своју неактивност. Стога се чини да је, уместо да активно трага за информацијама и траговима, полиција УНМИК-а једноставно чекала да се додатне информације појаве саме од себе. У овој ситуацији, то је могло довести до губитка потенцијалних доказа (видети, нпр, ХРАП, предмет *П. С.*, бр. 48/09, мишљење од 31. октобра 2013, § 107; ХРАП, предмет *Стевановић*, бр. 289/09, мишљење од 14. децембра 2014, § 111).
111. У погледу периода под њеном правном надлежношћу, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да је након тог критичног датума настављен пропуст праћења неопходних истражних радњи, укључујући оне у почетној фази истраге. Следствено томе, нису решени недостаци који су постојали до тог датума. Тако је, у

складу са настављеном обавезом спровођења истраге (видети изнад § 83), процена целокупне истраге доведена под период надлежности Комисије.

112. Комисија напомиње да полиција УНМИК-а очигледно није спровела ниједну суштинску истражну радњу у периоду надлежности Комисије.
113. Комисија је свесна чињенице да сви злочини не могу бити решени и да све истраге не могу довести до идентификације и успешног кривичног гођења починилаца. Комисија је већ, по питању горенаведеног, упутила на став Европског суда у вези са природом процедуралне обавезе сходно члану 2, што „није обавеза добијања резултата већ употребе средстава“. Суд јасно наводи да не постоји кршење члана 2 ако надлежни органи предузму све разумне кораке које могу да предузму како би се обезбедило да докази везани за инцидент и закључак истраге буду засновани на темељној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената (видети изнад, §§ 79–81), чак и онда када није окривљен ниједан починилац (видети нпр, ЕСЉП, предмет *Палић*, наведен изнад у § 79, при § 65 или ЕСЉП [ВВ], *Ђулијани и Гађио против Италије*, бр. 23458/02, пресуда од 24. марта 2011, §§ 301 и 326). У том погледу, Комисија такође подсећа на став Европског суда да „надлежни органи морају увек озбиљно да покушају да открију шта се догодило и не би требало да се ослањају на исхитрене или неосноване закључке да би затворили истрагу“ (ЕСЉП [ВВ], *Ел-Масри против „Бивше Југословенске Републике Македоније“*, наведен изнад у § 81, при § 322). Међутим, у овом предмету, пре него што је предузета било каква значајна активност, чак и минимална, или прикупљена било која информација, истрага је сврстана у категорију „неактивних“ без предузимања било какве активности током низа наредних година.
114. Очигледан изостанак било какве адекватне реакције полиције УНМИК-а и било какве адекватне радње у каснијим фазама могао је указати починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или нису били вољни, да истраже таква кривична дела. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније.
115. Комисија такође сматра да је УНМИК, пошто посмртни остаци гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић нису били пронађени и лица одговорна за злочин нису била идентификована, имао обавезу да користи средства која су му на располагању како би редовно пратио напредак истраге да би био сигуран да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање, и како би обавестио њихове сроднике о напретку истраге. Како се види из списка, истражни спис је ревидиран два пута, у октобру и децембру 2007. године (видети §§ 45 и 46 изнад). Иако је постојао очигледан след истраге који је требало испратити (видети § 107 изнад), на основу ревизија он није идентификован, због чега полиција УНМИК-а није спровела ниједну даљу радњу по овом случају.

116. Жалилац је дао изјаву ХРАП-у да је, датума који није познат, пријава упућена међународном тужилаштву при УНМИК-у (видети § 24 изнад). Ипак, спис указује на то да у току периода УНМИК-ове управе јавни тужилац уопште није био укључен у ову истрагу. Као што је Комисија већ споменула, правилан тужилачки преглед истражног списка могао је довести до додатних препорука како случај не би остао неактиван наредних година (видети ХРАП, *Стојковић*, бр. 87/09, мишљење од 14. децембра 2013, § 160). Стога, према мишљењу Комисије, преглед истражних списка био је далеко од адекватног.
117. Пошто су се жалилац и његова породица преселили у ужу Србију, Комисија подсећа на општу потребу да се сагледа посебна рањивост расељених лица у ситуацијама након сукоба (видети § 93 изнад). Тако је, према мишљењу Комисије, УНМИК имао обавезу да контактира њих, а не да се они врате на Косово које су напустили из безбедносних разлога, како би покушао да сазна шта се десило са њиховим сродником или са истрагом (видети ХРАП, случај *Буљевић*, предмет бр. 146/09, мишљење од 13. децембра 2013, § 100).
118. Комисија је свесна чињенице да дужност спровођења истраге није прекршена једноставно због тога што истрага не производи задовољавајући резултат. Ипак, таква истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност. Комисија сматра да, узимајући у обзир околности из овог предмета, УНМИК није предузео све разумне кораке како би идентификовао починиоце и извео их пред лице правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 82 изнад), као што то налаже члан 2 ЕКЉП.
119. Што се тиче захтева за јавни надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника жртве у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени легитимни интереси.
120. Из истражног списка се може видети да је дошло до барем два контакта истражитеља УНМИК-а и сестре гђе Славке Пантовић. Први је био приликом идентификације ствари пронађених са посмртним остацима у гробном месту, видети § 37 изнад, а други је био телефонски позив који су упутили истражитељи ЈИРЗ-а (видети § 40 изнад). У спису није документован ниједан додатни контакт, укључујући и обавештавање жалиоца и његове породице о статусу истраге. Нарочито је важно напоменути да су подаци за контакт жалиочевих чланова породице у ужој Србији били доступни полицији УНМИК-а од 2002. и 2003. године. Комисија стога сматра да истрага уопште није била отворена за јавни надзор, како то налаже члан 2 ЕКЉП (видети, у супротном смислу, ЕСЉП [ВВ], *Мустафа Тунч и Фецире Тунч против Турске*, бр. 24014/05, пресуда од 14. априла 2015. године, §§ 210–216).
121. У светлу горе описаних мана и недостатака у истрази, Комисија сматра да случај гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић, као и други случајеви отмица и нестанака који су претходно размотрени, заправо указују на образац површних и непродуктивних истрага које је полиција УНМИК-а спроводила

у вези са нестанцима на Косову (видети § 96 изнад; упоредити са КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, наведен изнад у § 92, при § 11.4 и ЕСЈП, *Аслаканова и остали против Русије*, наведен изнад у § 83, при § 123; ХРАП, *Булатовић*, наведен изнад у § 73, при §§ 85 и 101).

122. Комисија стога закључује да УНМИК није спровео ефикасну истрагу нестанка гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић. У складу с тим, постојало је кршење процедуралног аспекта члана 2 ЕКЈП.

В. Наводно кршење члана 3 ЕКЈП

123. Комисија сматра да се жалилац позива, у суштини, на повреду права на забрану нечовечног или понижавајућег поступања, која проистиче из нестанка његових сродника, као што је загарантовано чланом 3 ЕКЈП.

1. Опсег разматрања Комисије

124. Комисија ће размотрити наводе сходно члану 3 ЕКЈП, примењујући исти опсег разматрања који је предвиђен чланом 2 (видети §§ 49–53 изнад).

125. Комисија подсећа да је Европски суд за људска права закључио у много наврата да ситуација принудног нестанка покреће повреду члана 3 у погледу блиских сродника жртве. Суд наглашава да, у вези са чланом 3, „суштина те повреде не лежи толико у чињеници да је члан породице ‘нестао’, већ се односи на реакције и ставове надлежних органа на насталу ситуацију након што им је предочена“ (видети нпр. ЕСЈП (ВВ), *Чакићи против Турске*, бр. 23657/94, пресуда од 8. јула 1999, § 98, ЕКЈП, 1999-IV; ЕСЈП (ВВ), *Кипар против Турске*, бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 156, ЕКЈП, 2001-IV; ЕСЈП, *Орхан против Турске*, бр. 25656/94, пресуда од 18. јуна 2002, § 358; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 91, при § 139; ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 80, при § 74; ЕСЈП, *Алмату Исраилова против Русије*, бр. 15438/05, пресуда од 14. марта 2013, § 69; видети такође ХРАП, *Здравковић*, бр. 46/08, одлука од 17. априла 2009, § 41). „Сродник може тврдити да је жртва понашања надлежних органа посебно у погледу тих реакција и ставова“ (видети, између осталог, ЕСЈП, *Ер и остали против Турске*, бр. 23016/04, пресуда од 31. јула 2012. године, § 94).

126. На крају, када се ради о душевној патњи изазваној реакцијама надлежних органа на нестанак, наводна повреда је у супротности са материјалним елементом члана 3 ЕКЈП, а не процедуралним елементом, као што је случај у погледу члана 2 (ЕСЈП, *Гелајевић против Русије*, бр. 20216/07, пресуда од 15. јула 2010. године, §§ 147–148).

2. Поднесци страна

127. Жалилац се, у суштини, жали на то да су недостатак информација и неизвесност у погледу нестанка гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић,

нарочито због пропуста УНМИК-а да ваљано истражи њихов нестанак, проузроковали душевну патњу њему и његовој породици.

128. Коментаришући овај део жалбе, СПГС одбацује тврдње. СПГС даље тврди да жалилац није изнео наводе „ни о каквим лошим намерама особља УНМИК-а укљученог у случај нити о икаквој радњи УНМИК-а која би представљала доказ о било каквом неуважавању озбиљности случаја или осећања жалиоца у вези са нестанком његових сродника“. СПГС такође тврди да не постоји доказ да је УНМИК на упите жалиоца реаговао „на начин који би довео до кршења члана 3 ЕКЉП“.
129. СПГС не оспорава постојање душевног бола и патње жалиоца; међутим, он тврди да се она не може приписати УНМИК-у већ да је „последича природне патње проузроковане нестанком блиског члана породице“. Он наводи да је, у овом случају, Европски суд сматрао да патња коју преживљавају чланови породице мора имати „одлике различите“ од емоционалне патње која се може сматрати неминовном код особа које су у сродству са жртвом озбиљног кршења људских права.
130. СПГС дакле тврди да није било кршења члана 3.

3. Процена Комисије

а) Општа начела која се тичу обавезе сходно члану 3

131. Као и члан 2, члан 3 ЕКЉП обухвата једну од основних вредности у демократским друштвима (ЕСЉП, *Талат Тене против Турске*, бр. 31247/96, од 21. децембра 2004, § 47; ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 424). Као што то потврђује апсолутни карактер који члан 15 § 2 ЕКЉП даје забрани мучења и нечовечног и понижавајућег поступања, та забрана се примењује чак и у најтежим околностима.
132. Наводећи општа начела применљива на ситуације у којима је наводно дошло до кршења обавезе сходно члану 3 ЕКЉП, Комисија напомиње да феномен нестанка представља сложен облик кршења људских права који се мора разумети и са којим се мора суочити на интегралан начин (видети ИАСЉП, *Веласкез-Родригез против Хондураса*, наведен изнад у § 76 при § 150).
133. Комисија примењује да се обавеза сходно члану 3 ЕКЉП разликује од процедуралне обавезе надлежних органа сходно члану 2. Док се потоњом од надлежних органа захтева да предузму одређене правне радње које могу довести до идентификације и кажњавања одговорних лица, прва поменута обавеза је општија, више је хуманитарног карактера и односи се на реакцију надлежних органа на патњу сродника лица која су нестала или су убијена.
134. КЉП такође препознаје нестанке као озбиљно кршење људских права. У својој одлуци од 21. јула 1983. године, у предмету *Квинтерос против Уругваја*, Комитет је навео да нестани представљају озбиљна кршења права сродника несталог лица, који

пате услед душевног бола који траје све док траје неизвесност у погледу судбине њихових вољених, често и више година (видети КЉП, Саопштење бр. 107/1981, УН док. СГПП/Ц/ОП/2 при 138 (1990), § 14). Поред тога, у својој одлуци од 15. јула 1994. у предмету *Мохика против Доминиканске Републике*, КЉП је сматрао да је „нестанак лица нераскидиво повезан са поступањем које представља повреду члана 7 [Споразума]“, којим се такође забрањује мучење, нечовечно или понижавајуће поступање и кажњавање (видети КЉП, Саопштење бр. 449/1991, УН док. СГПП/Ц/51/Д/449/1991 (1994), § 5.7).

135. По питању тога да ли се чланови породице нестале особе могу сматрати жртвама поступања које је супротно члану 3 ЕКЉП, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права и на своју сопствену судску праксу. Европски суд прихвата такву могућност, што зависи од постојања „нарочитих чинилаца који доводе до тога да патња коју преживљава [члан породице] добије димензију и одлике различите од емоционалне туге каква се може сматрати неизбежном код особа које су у сродству са жртвом тешког кршења људских права“. Суд даље сматра да „у пресудне елементе спадају непосредност крвног сродства, конкретне околности везане за породични однос, мера у којој је члан породице био сведок предметних догађаја, ангажованост члана породице у покушају да прикупи информације о несталој особи и начин на који су надлежни органи одговорили на такво распитивање“ (видети ЕСЉП, *Басајева и остали против Русије*, бр. 15441/05 и 20731/04, пресуда од 28. маја 2009, § 159; ЕСЉП, предмет *Ер и остали против Турске*, наведен изнад у § 124, при § 94).
136. Комисија напомиње да, при процени емоционалне патње жртава, Европски суд такође разматра следеће околности: трајање самог нестанка и периода током којег није било информација о судбини несталог лица и истрази коју воде надлежни органи; одлагање покретања кривичне истраге нестанка; изостанак било какве „смилене“ акције надлежних органа, упркос чињеници да су им се жалиоци обратили како би пријавили нестанак свог сродника и поделили са њима информације које имају; изостанак могућег објашњења или информација о судбини несталог сродника упркос личним или писменим упитима упућеним званичним органима (видети, између осталих предмета, ЕСЉП, *Ер и остали против Турске*, наведен изнад, § 96; ЕСЉП, *Османоглу против Турске*, бр. 48804/99, пресуда од 24. јануара 2008, § 97). Други фактор који доводи до утврђивања повреде члана 3 ЕКЉП јесте континуирана природа психолошке патње сродника жртве нестанка (ЕСЉП, *Салаков и Ислијамова против Украјине*, бр. 28005/08, пресуда од 14. марта 2013. године, § 201).
137. КЉП је такође разматрао то питање и препознао чланове породица несталих лица као жртве повреде члана 7 Споразума: родитеље (*Бушерф против Алжира*, Саопштење бр. 1196/2003, разматрања од 30. марта 2006, § 9.7, СГПП/Ц/86/Д/1196/2003), децу (*Зарзи против Алжира*, Саопштење бр. 1780/2008, разматрања од 22. марта 2011, § 7.6, СГПП/Ц/101/Д/1780/2008), браћу и сестре (*Ал-Абани против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1640/2007, разматрања од 26. јула 2010, § 7.5, СГПП/Ц/99/Д/1640/2007), супружнике (*Бусруал против Алжира*, Саопштење бр. 992/2001, разматрања од 30. марта 2006, § 9.8, СГПП/Ц/86/Д/992/2001) и тетке/тече,

ујне/ујакe и стрине/стричеве (*Беназиза против Алжира*, разматрања од 26. јула 2010, § 9.4, СГПП/Ц/99/Д/1588/2007) (*Башаиша против Либијске Арапске Цамахирије*, разматрања од 20. октобра 2010, § 7.2, СГПП/Ц/100/Д/1776/2008). Комитет оправдава овако широко разумевање статуса жртве због патње и бола који су начињени члановима породица нестанком особе, који су често појачани недовољним напорима надлежних органа да истраже нестанак како би установили судбину жртве и извели починиоце пред лице правде (*Абуседра против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1751/2008, разматрања од 25. октобра 2010. године, § 7.5, СГПП/Ц/100/Д/1751/2008). У предмету *Амиров против Руске Федерације* Комитет је приметио да “[б]ез жеље да наведе све околности индиректног стварања жртава, Комитет сматра да пропуст државе као стране која је одговорна за спровођење обавеза истраживања и разјашњавања околности злочина који је претрпела директна жртва обично може представљати фактор. Додатни фактори могу бити неопходни. У овом случају, Комитет напомиње ужасне услове у којима је аутор пронашао осакаћене посмртне остатке своје супруге (...), након чега су уследиле одуговлачене, спорадичне мере које су предузете како би се истражиле околности које су довеле до горепомнутих закључака о постојању повреда чланова 6 и 7, тумачених заједно са чланом 2, ставом 3. Комитет сматра да, узете у обзир заједно, околности захтевају да Комитет закључи да су и права аутора сходно члану 7 такође прекршена“ (КЉП, *Амиров*, наведен изнад у § 92, при § 11.7).

138. Комисија такође узима у обзир чињеницу да, према наводима Европског суда, анализа реакције надлежних органа не треба да се ограничи ни на какве конкретне манифестације ставова тих органа, изоловане инциденте нити на процедуралне чинове; насупрот томе, по мишљењу Суда, процена начина на који су надлежни органи тужене Државе реаговали на упите подносиоца жалбе треба да буде глобална и континуирана (видети ЕСЉП, *Аџиш против Турске*, бр. 7050/05, пресуда од 1. фебруара 2011, § 45).
139. У том погледу, Европски суд је мишљења да би закључци из процедуралног аспекта члана 2 такође били од директне важности при разматрању постојања кршења члана 3 (видети ЕСЉП, *Басајева и остали против Русије*, наведен изнад у § 135, при § 109; ЕСЉП, *Гелајев против Русије*, наведен изнад у § 125, при § 147; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 91, при § 140).
140. Комисија примећује да је Европски суд већ установио повреде члана 3 ЕКЉП у погледу нестанака где је закључено да је сама Држава одговорна за отмицу (видети ЕСЉП, *Лулујев и остали против Русије*, бр. 69480/01, пресуда од 9. новембра 2006, §§ 117-118; ЕСЉП, *Кукајев против Русије*, бр. 29361/02, пресуда од 15. новембра 2007, §§ 107-110). Међутим, супротно томе, у случају који Комисија разматра, УНМИК ни на који начин није умешан у сам нестанак и не може се сматрати одговорним за душевну патњу подносиоца жалбе која јој је узрокована почињеним злочином.
141. Комисија узима у обзир да је, у изостанку закључка о одговорности Државе за нестанак, Европски суд пресудио да није убеђен да је понашање надлежних органа, иако немарно у довољној мери да представља кршење члана 2 у његовом

процедуралном аспекту, могло само по себи изазвати душевну патњу подносиоца жалбе већу од минималног нивоа јачине који је неопходан да би се сматрало да поступање лежи унутар опсега члана 3 (видети, између осталих предмета, ЕСЉП, *Товсултанова против Русије*, бр. 26974/06, пресуда од 17. јуна 2010, § 104; ЕСЉП, *Шафијева против Русије*, бр. 49379/09, пресуда од 3. маја 2012, § 103).

b) Применљивост члана 3 на контекст Косова

142. У погледу применљивости горенаведених стандарда на контекст Косова, Комисија се прво позива на своје разматрање истог питања у вези са чланом 2, наведено изнад у тексту (видети §§ 86–96 изнад).
143. Комисија понавља да систем за спровођење закона који добро функционише треба да узме у обзир заштиту потреба жртава и сведока, као и да размотри посебну рањивост расељених лица у ситуацијама након сукоба. Комисија је већ размотрила чињеницу да је Генерални секретар УН-а 2003. године описао систем полиције и правде на Косову као систем који „добро функционише“ и који је „одржив“ (видети § 18 горе у тексту).
144. Комисија поново напомиње да неће размотрити релевантну праксу нити наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у односу на њихову конкретну примену на дотичну жалбу, узимајући у обзир конкретне околности случаја.
145. Из тих разлога, Комисија сматра да мора да установи, у вези са сваким случајем, да ли би став и реакције УНМИК-ових органа на сам нестанак и на захтевање информација од стране жалилаца у вези са судбином њихових сродника и кривичном истрагом представљали повреду обавезе сходно члану 3, имајући у виду реалну ситуацију на Косову у релевантно време.

c) Усаглашеност са чланом 3 у овом предмету

146. У оквиру ових догађаја, Комисија у овом случају примећује одређен број фактора који, узети заједно у разматрање, покрећу питање повреде члана 3 ЕКЉП.
147. Комисија напомиње блискост породичних веза између жалиоца и гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић с обзиром на то да су они жалиочева стрица и тетка.
148. Комисија подсећа на пропуст установљен горе у тексту у вези са процедуралном обавезом члана 2, упркос чињеници да је полиција УНМИК-а имала минимум информација потребних да води истрагу од самог почетка. С тим у вези, Комисија понавља да, са становишта члана 3, она може да разматра реакције и ставове УНМИК-а у односу на жалиоца у целини.
149. Као што је показано горе у тексту у вези са чланом 2, по овом случају није спроведена ваљана истрага. У спису нису представљени докази у погледу контаката између

жалиоца и власти УНМИК-а; такође, од жалиоца, било ког члана породице или сведока никада није узета никаква изјава у погледу гђе Милеве Пантовић. У погледу г. Милића Пантовића остварен је само један контакт са једном од његових сестара, гђом Д. П, у вези са идентификацијом ствари и узимањем узорака крви, али не и у погледу истраге која је требало да идентификује починиоце. У погледу гђе Славке Пантовић остварен је само један контакт у циљу добијања додатних информација. Комисија напомиње исказано незадовољство сестре гђе Славке Пантовић у погледу понављања изјава многим организацијама и сматра да то доприноси душевном болу и фрустрацији жалиоца (видети § 40 изнад).

150. У светлу горенаведеног, Комисија закључује да је жалилац трпео тешку патњу и бол током продуженог временског периода због начина на који су се органи УНМИК-а бавили случајем и због њихове немогућности да у том периоду сазнају шта се десило његовим сродницима. У том погледу је очигледно да, у било којој ситуацији, бол нећака која мора да живи у неизвесности у вези са судбином своје породице мора бити неподношљив.
151. Из горенаведених разлога, Комисија закључује да је УНМИК својим понашањем допринео патњи и душевном болу жалиоца, чиме је дошло до кршења члана 3 ЕКЉП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

152. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.
153. Комисија напомиње да принудни нестанци и самовољне егзекуције представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. године до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи и кривично гони лица одговорна за убиства, отмице/нестанке у околностима опасним по живот. Његов пропуст да то учини представља даље озбиљно кршење права жртвава и њихових сродника, поготово права на утврђивање чињеница.
154. Комисија истиче забринутост СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достижно.
155. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула изнад у тексту (видети изнад § 20), одговорност УНМИК-а која се тиче спровођења правде на Косову завршила се 9. децембра 2008. године. УНМИК стога није више у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истраге које су још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или локалним властима. Такође, након једностраног проглашења независности од стране

Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.

156. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалиоца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, наведен у § 131 изнад, при § 333; ЕСЉП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171; ЕСЉП [ВВ], *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012, § 109), мора тежити томе да, уз сва средства која су му доступна у односу на надлежне косовске органе, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за нестанак гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић и да ће могући починиоци бити изведени пред лице правде. Жалилац и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;

- Јавно призна, укључујући и путем медија, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи нестанак гђе Славке Пантовић, г. Милића Пантовића и гђе Милеве Пантовић, као и са патњом и душевним болом до којих је касније дошло и јавно се извини жалиоцу и његовој породици у вези са тим;

- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцу за моралну штету коју је претрпео због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу, као и за патњу и душевни бол које је жалилац трпео услед понашања УНМИК-а.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (А/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за

жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;

- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА МАТЕРИЈАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 3 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА У ПОГЛЕДУ НЕСТАНКА ГЂЕ СЛАВКЕ ПАНТОВИЋ, Г. МИЛИЋА ПАНТОВИЋА И ГЂЕ МИЛЕВЕ ПАНТОВИЋ;**
- 3. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:**
 - a. ТРАЖИ ОД НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА НЕСТАНКОМ ГЂЕ СЛАВКЕ ПАНТОВИЋ, Г. МИЛИЋА ПАНТОВИЋА И ГЂЕ МИЛЕВЕ ПАНТОВИЋ НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;**
 - b. ЈАВНО ПРИЗНА, УКЉУЧУЈУЋИ И ПУТЕМ МЕДИЈА, ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА НЕСТАНКОМ ГЂЕ СЛАВКЕ ПАНТОВИЋ, Г. МИЛИЋА ПАНТОВИЋА И ГЂЕ МИЛЕВЕ ПАНТОВИЋ, КАО И ЗА ПАТЊУ И ДУШЕВНИ БОЛ ДО КОЈИХ ЈЕ ДОШЛО И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦУ И ЊЕГОВОЈ ПОРОДИЦИ;**
 - c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦУ ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНИМ ПОВРЕДАМА ЧЛАНА 2 И ЧЛАНА 3 ЕКЉП;**

- d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;**
- e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**
- f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Андреј Антонов
Извршни службеник

Марек Новицки
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

СГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
МТ – Међународни тужилац
КФОР – Међународне безбедносне снаге (уобичајено познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
РИЈ – Регионална истражна јединица
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина